

Indledningen er redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Kim Steen Ravn
Tilsyn ved ph.d. Vibeke A. Pedersen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med
punktcommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Til Directionen i det Kongelige Selskab for Norges Vel”

ved Jon Tafdrup

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Selskabet for Norges Vel og oversættelsen af Snorre
- 3 Brevkontakten mellem Grundtvig og Selskabet
- 4 Forvirringen
- 5 Det trykte brev indhold
- 6 Det videre forløb
- 7 Anvendt litteratur

1 Anledning

Grundtvigs brev dateret den 24. juni 1812 til direktionen for Det Kongelige Selskab for Norges Vel blev trykt i det norske tidsskrift *Budstikken*, der på dette tidspunkt fungerede som selskabets officielle meddelelsesorgan. Anledningen til brevet var, at selskabet havde bedt Grundtvig om at oversætte poesien i en planlagt udgivelse af Snorre Sturlusons *Heimskringla*, hvilket Grundtvig havde indvilliget i. Brevet er trykt blandt en mængde meddelelser fra selskabet under overskriften “*Efterretninger*, det Kongl. Selskab for Norges Vel vedkommende, uddragne af Selskabets Brevskaber, samt af Directionens Extract- og Resolutions-Protokol for *Juli-Maaned 1812*” (sp. 407).

Grundtviglitteraturen har tilsyneladende ikke haft kendskab til nærværende samtidige udgivelse af brevet, i hvert fald nævnes det ingen steder direkte. I Steen Johansens *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter* (1948-1954) nævnes to breve fra juni 1812, men ikke dets offentliggørelse. Indholdet af brevet har været kendt, da

det refereres fyldigt i Michael Birkelands bog *Selskabet for Norges Vel. 1809-1829* fra 1861, dog uden henvisning til *Budstikken*. Desuden findes i Grundtvig-arkivet en kladde til et brev med samme dog ikke enslydende indhold (fasc. 247.1.6). Dette har givet anledning til nogen forvirring om antallet af breve, som i det følgende søges udredt. Forklaringen er simpelthen den, at Grundtvig har skrevet både til direktionen for selskabet i Oslo og selskabets afdeling i København.

2 Selskabet for Norges Vel og oversættelsen af Snorre

En afledt effekt af Englandskrigene (1801 og 1807-1814) var, at Danmark og Norge blev isoleret fra hinanden i dobbeltmonarkiet i tiden op til den faktiske adskillelse i 1814. Samtidig opstod en national vækkelse i begge lande, der i Norge kom til udtryk i etableringen af det indflydelsesrige Selskabet for Norges Vel, stiftet den 29. december 1809. I april-maj 1811 oprettedes en dansk afdeling af selskabet, der kom til at bestå af 229 medlemmer herunder Grundtvig (Johansen 1968, s. 54; Collett 2009, s. 13-41).

I Norge var selskabet delt i syv klasser; den tredje klasse var den historisk-filosofiske, som 1810 var begyndt at lægge planer for en nyudgivelse af Snorre med det sigte at udbrede kundskab om nordmændenes egen ærefulde fortid blandt folket. Initiativet kom fra den islandskfødte filolog Paul Arnesen, som havde tilbudt at oversætte prosaskrifterne, men ikke de poetiske dele (Johansen 1968, s. 55; Bjerke 2009, s. 120 f.). Efter længere tids rådslagning i selskabet, hvor muligheden for andre oversættere var blevet undersøgt, blev det besluttet at lade Arnesen oversætte prosaen – dog assisteret af Grundtvig, der tillige skulle stå for oversættelsen af poesien. Det var københavnsafdelingen og især Svend Hersleb, der havde udvirket denne ordning (Johansen 1968, s. 55 f.). Grundtvig havde dog i foråret 1812 i første omgang tilbudt selskabet at oversætte de poetiske dele ud fra den forudsætning, at man også lod ham bestemme, hvem der skulle oversætte prosaen. Derudover tilbød han at skrive en fortsættelse af Snorres historieværk, altså en ny norgeshistorie om tiden efter Snorre (s. 56 f.).

3 Brevkontakten mellem Grundtvig og Selskabet

Den første kontakt fra selskabet i Oslo til Grundtvig var et brev fra den 6. juni 1812, hvor selskabet takker for tilbuddet, men ene forholder sig til tilbuddet om oversættelse af poesien, som det bifalder, mens Arnesen fastholdes som oversætter af prosaen. Samme dag havde selskabet også afsendt et brev til københavnsafdelingen med lignende indhold og overladt det til denne afdeling at foretage det videre med hensyn til den samlede oversættelse (begge breve findes i Grundtvig-arkivet fasc. 247.1.3-4; se også Johansen 1968). I Grundtvigs brev af 24. juni til selskabet i Oslo, som er trykt i *Budstikken*, forholder han sig eksplicit til dette forhold, når han meddeler, at han agter i forvejen at fremlægge sin grundlæggende tanker om “Versenes Valg” og deres oversættelse, men “da Verkets Bestyrelse er overdraget til Selskabets Kjøbenhavnske Afdeling, mener jeg, det er passeligt til Samme at indsende min Erklæring desangaaende” (sp. 417).

I den kladde, som ligger i Grundtvig-arkivet (fasc. 247.1.6), handler de to første sider

for størstedelen netop om bedømmelsen og oversættelsen af poesien hos Snorre. Grundtvig forbeholder sig ret til at udelade visse dele, "hvor det slet ikke indeholder Andet end hvad der staar foran i Prosa", og hvor det dermed ikke er "Umagen værd at spilde Tid og Ord, aldenstund Lægmand ei deri kan finde mindste Behag eller Forstand". Desuden nævner han, at "Eivinds Ligsang over Hakon Adelsten er aldeles uforstaaelig uden Kommentar", og at den eneste udvej er, "ved en lemplig Forvandling at gøre Digtet kristeligt" (her citeret fra Johansen 1968, s. 57 f.). Den bedømmelse er altså i en eller anden version sendt til selskabets københavnsafdeling, men udeladt i brevet til osloafdelingen. Når dette med sikkerhed kan påvises, er det på baggrund af et brev fra Hersleb til Grundtvig fra den 11. august. Hersleb skriver, at Grundtvigs brev til selskabets afdeling i København blev oplæst den 7. august på det månedlige møde, og at han selv var til stede i sin egenskab af sekretær. Ydermere stikker han til Grundtvigs udlægning af Snorres poesi og de grundsætninger, han vil anvende i oversættelsesarbejdet. Han vil især gerne spørge Grundtvig om, "hvorledes og hvorfor Eivinds Sang skulde kristnes?" (*Breve* 1, s. 83 f.; se også Skrondal 1929, s. 24). Dette stadfæster uden tvivl, at der er tale om to forskellige breve med Grundtvig som afsender.

4 Forvirringen

I *Registrant over N.F.S. Grundtvigs papirer* noteres det om brevet, der udgår fra kladden:

Nærværende brev er som anført en udateret koncept. I sin endelige, og fra nærværende koncept betydeligt afvigende og udvidede form afsendte Gr. brevet den 24. juni 1812, hvoraf følger, at koncepten må være skrevet kort forud for denne dato. - Den endelige form af brevet er delvis citeret af M. Birkeland: *Selskabet for Norges Vel 1809-29*, Chria. 1861, s. 63f., fodnote. Dette citat er taget fra brevets sidste halvdel. - Skrondal s. 24 (og derfra i bibl. nr. 197) antager, at nærværende koncept (hvoraf han citerer lidt) og brevet af 24. juni er to forskellige breve hvilket er fejlagtigt (*Registranten*, bind 13, fasc. 247.1.6).

Begrundelsen herfor gives ved en henvisning til en fodnote i Gustav Albecks *Omkring Grundtvigs digtsamlinger* (1955), hvori det uden videre fastlås, at både Steen Johansen i *Bibliografien* og Anders Skrondal i sit værk, *Grundtvig og Noreg. Kyrkje og Skule 1812-1872*, tager fejl, når de gisner om eksistensen af to breve. Men her er det dog Albeck, som tager fejl. Birkeland citerer ganske rigtigt en fyldig passage fra brevet af den 24. juni, nemlig fra "Hvad mit andet Tilbud" til og med "Bedrift i Tvillingriget" (Birkeland [1861], s. 63-65, fodnote 2; sp. 417-419 i *Budstikken*). Han angiver dog ingen anden kilde, end "en Skrivelse til Bestyrelsen" (s. 63, fodnote 2). Muligvis har han haft adgang til originalbrevet til selskabet i Oslo; og muligvis findes brevet endnu i selskabets arkiver.

5 Det trykte brevs indhold

For det første trækker Grundtvig sit tilbud om at skrive en norges historie efter Snorre tilbage. Dernæste reflekterer han over almuens eller menigmands dannelse generelt og historisk. Han begræder tidernes tilstand, og at "Almuen, som paa sin Maade altid

følger de andre Stænder, mangensteds [er begyndt] at lægge sine gamle Krøniker under Bænken *tilligemed Bibelen*” (sp. 418), dvs. er holdt op med læse. Historien er for Grundtvig det vigtigste redskab til oplysning: “thi den er nu bleven et Speil, hvori Guds underfulde Huusholdning [styrelse] og Christendommens Sandhed klarlig lader sig tilsyne” (sp. 419).

Afslutningsvis nævner Grundtvig, at han selv pønser på at skrive et historieværk for menigmand og desuden “en sandfærdig Krønike om Guds Styrelse og Fædrenes Bedrift i Tvillingriget” (sp. 419). Ifølge Flemming Lundgreen-Nielsen blive disse projekter dog ikke til noget (1980, s. 524).

6 Det videre forløb

I et brev fra den 4. september takkede den københavnske afdeling af selskabet Grundtvig for at ville oversætte poesien hos Snorre (Johansen 1968, s. 59; Grundtvig-arkivet fasc. 247.1.7). Men prosaoversættelsen, som Arnesen skulle besørge, blev aldrig til noget, og i sommeren 1813 fik Grundtvig overdraget den samlede oversættelse, hvad han også gik i gang med (Johansen 1968, s. 60). Den samlede oversættelse af Snorre kom først i årene 1818-1823 i tre bind, sideløbende med Grundtvigs oversættelse af Saxo, men ikke med Selskabet for Norges Vel som udgiver. Københavns-afdelingen havde nedlagt sig selv i 1815 og var blevet afløst af det danske Selskab for Nordens Oldskrifter – med Grundtvig som en af formændene. Dette selskab fik i sidste ende etableret de endelige forudsætninger for de to oversættelser (s. 62).

7 Anvendt litteratur

- Albeck, Gustav (1955) *Omkring Grundtvigs digtsamlinger. Studier i Grundtvigs lyriske Forfatterskab 1808-16*. Århus & København.
- Bibliografien, se Johansen, Steen (1948-1954).
- Birkeland, Michael [1861] *Selskabet for Norges Vel*. [Chistiania].
- Bjerke, Ernst (2009) “Selskabet for Norges Vel og norsk kultur” i *Vekst gjennom kunnskap. Det Kongelige Selskap for Norges Vel 1809-1814*, s. 109-121. Oslo.
- *Breve 1 1924*, se Grundtvig, N.F.S. (1924-1926).
- Collett, John Peter (2009) “Grundleggelsen av Selskabet for Norges Vel. Tiden og forutsetningene” i *Vekst gjennom kunnskap. Det Kongelige Selskap for Norges Vel 1809-1814*, s. 13-41. Oslo.
- Grundtvig, N.F.S. (1924-1926) *Breve fra og til N.F.S. Grundtvig*, udg. Georg Christensen & Stener Grundtvig, bind 1-2, bind 1: (1807-1820). København.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*,

bind 1-4. København.

- Johansen, Steen (1968) "Hvorledes kom Grundtvig til at oversætte Saxo og Snorre?" i *Grundtvig-Studier* 1968, s. 53-64. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*. København.
- Skrondal, Anders (1929) *Grundtvig og Noreg. Kyrkje og Skule 1812-1872*. Bergen.
- *Registrant over N.F.S. Grundtvigs papirer* (1957-1964), udg. Grundtvig-Selskabet af 8. September 1947 & Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, bind 1-30. København.